

عنوان مقاله:

نخستین کتاب چاپی مشهد (منتخب القصاید، ۱۲۹۴ق)

محل انتشار:

پژوهشنامه خراسان بزرگ، دوره 13، شماره 47 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسنده:

مصطفی لعل شاطری - دانش آموخته دکتری، مدرس مدعو، گروه هنر، موسسه آموزش عالی فردوس، مشهد، ایران

خلاصه مقاله:

با ورود چاپ سنگی (۱۲۴۹ق) به ایران، پس از تبریز و تهران، در سایر شهرها نیز چاپخانه های متعدد ایجاد شد. در مشهد با تاخیری حدودا پنجاه ساله، نخستین چاپخانه سنگی در مجموعه آستانه قدس رضوی ایجاد و طی دوران فعالیت (۱۳۴۴-۱۲۹۴ق) به انتشار آثار متعددی با درون مایه های گوناگون مذهبی، ادبی، فقهی و تاریخی با همکاری مولفان و مترجمان با استادان چاپ و حامیان مالی، پرداخته شد. هدف از این پژوهش با تکیه بر روش توصیفی-تحلیلی پاسخ به این پرسش است که نخستین کتاب چاپی مشهد چه بود، افراد فعال در چاپ آن، چه کسانی بودند و کتاب تولیدی، دارای چه ویژگی های ظاهری و محتوایی بود؟ یافته ها بر اساس بررسی های آرشیوی حاکی از آن است که نخستین کتاب انتشار یافته در مشهد بر اساس تکنیک چاپ سنگی و در چاپخانه آستان قدس رضوی (نخستین چاپخانه مشهد) در ۱۲۹۴ق منتشر شده است. این اثر با عنوان منتخب القصاید در بردارنده مجموعه ای از قصاید علی راقم مشهدی (از خوشنویسان و شاعران مشهدی) است که با کتابت او نیز آماده چاپ شد. در این بین افرادی همچون متولی وقت (موتمن الملک)، میرزا رفیع و اسماعیل تاجر هروی به عنوان فعالان و حامیان نشر این اثر مشارکت داشتند. از جمله ویژگی های ظاهری این کتاب می توان به تجلید و صحافی، قطع، کاغذ، خط و آرایش درون متن (نقوش صفحه مشخصات و سرلوح، جدول بندی، کمند و غیره) اشاره کرد که از شاخص های نسبتا مناسبی به عنوان نخستین تجربه چاپ در مشهد برخوردار است. از منظر محتوا، هرچند قرارگیری اشعار در پی یکدیگر از توالی انسجام یافته ای برخوردار نیست، اما با خوانش متن، می توان سه زیرشاخه مدح و منقبت و ذکر رشادت ها و مصائب ائمه اطهار (ع) و خاندان ایشان، مدح متولیان، حکمرانان و فعالان سیاسی-نظامی خراسان و گاه سایر مناطق، مدح اهل علم، ادب و فرهنگ را تشخیص داد.

کلمات کلیدی:

مشهد، چاپ سنگی، منتخب القصاید، راقم مشهدی، چاپخانه آستان قدس رضوی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2030504>

